

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Петренко В.В.

Сфера послуг сьогодні є однією з найперспективніших галузей економіки, що швидко розвивається. Вона має значну вагу у суспільному виробництві. Досить зазначити, що в розвинутих країнах частка сфери послуг у валовому внутрішньому продукті (ВВП) становить 60-70%. В Україні цей показник дещо менший і становить близько 50%. Функціонування ринку послуг є досить перспективним. Нова економічна революція призвела до його успішного розвитку, розширення і модифікування, відбулися значні зміни в структурі послуг.

Попит на послуги в Україні зростає. Необхідність розвитку ринку послуг пов'язана зі зростанням добробуту населення, збільшенням вільного часу, з ускладненням товарів, що потребують обслуговування. Галузі сфери послуг дуже різноманітні, що дає їм можливість посісти в економіці країни особливе місце. Маючи складні системи взаємозв'язків, які охоплюють ряд сфер економіки, послуги відіграють важливу роль у становленні інформаційно-сервісного суспільства і є складовою трансформаційного переходу економіки України до ресурсозберігаючого типу економічного розвитку. Отже, розглянемо сучасні тенденції розвитку сфери послуг в Україні.

У структурі ВВП країни за останні роки частка галузей, які надають послуги, зростає. У всякому разі, вона перевищує частку галузей, які виробляють товари.

За I півріччя 2005 року у порівнянні з I півріччям 2004 року значних змін у структурі обсягу реалізованих послуг за видами економічної діяльності підприємств в Україні не відбулося. Першими за значимістю є послуги різного виду транспорту, на які припадає більш ніж третина загального обсягу послуг (33,8%), а другими залишаються послуги пошти й зв'язку (32,9%). На інші види діяльності припадає третина загального обсягу реалізованих послуг.

Підприємства всіх форм власності здебільшого надавали послуги підприємствам, організаціям та установам. Так, у підприємств державної та державної корпоративної форми власності ця частка була найбільшою і складала 85%, у приватних – 65,4%. Виняток

становили підприємства комунальної та комунальної корпоративної форм власності, які переважно надавали послуги населенню – 63,0%.

У середньому в 2005 році споживання послуг одним мешканцем країни знаходилося в межах 230 грн. Однак, споживання послуг мешканцями різних регіонів мали значні коливання від 90 до 1300 грн.

Основними чинниками, що стримують розвиток послуг в Україні є підвищення цін (тарифів) на послуги, недостатня платоспроможність більшої частини споживачів, фінансові проблеми підприємств.

На ринку послуг України провадять активну роботу фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. За розрахунковими даними, підприємцями-фізичними особами реалізується майже 12% послуг. Ця категорія підприємців виконує аналогічні послуги за нижчими розцінками, за домовленістю, в зручний час і часто вдома у замовника, що створює певну конкуренцію на ринку і стимулює роботу підприємств з надання послуг.

Проведений аналіз функціонування ринок послуг України засвідчує наявність перекосів та диспропорцій у виробництві різних видів послуг, їх регіональну нерівномірність та недоступність для більшості верств населення соціально значимих послуг. Ці та інші чинники обумовлюють необхідність державного регулювання ринку послуг. Про недостатність державної підтримки сфери послуг в Україні свідчать низькі темпи зростання чисельності підприємницьких структур в цій сфері, а також не достатня частка ВВП, створювана ними.

На наш погляд, сучасна державна політика у сфері послуг повинна формуватися на пріоритетності окремих секторів послуг, які є найбільш перспективними для країни і досить активно сьогодні формуються. Одним з таких секторів є вже наявний у структурі господарства нашої держави ринок еколого-безпечних ресурсоефективних товарів, ресурсозберігаючих технологій та послуг з ресурсозбереження. На даному ринку пропонуються послуги із забезпечення екологічної безпеки та ресурсозбереження (включаючи розроблення і впровадження відповідних природозахисних і енерго-та ресурсозберігаючих технологій), підвищення рівня екологічної освіти, широкий спектр проектних, аналітичних, експертних, консалтингових послуг та послуг з раціонального використання ресурсів, охорони довкілля тощо.